

HET BOEK VAN DE NACHT

Eerder verscheen van Agustina Bazterrica
Schitterend lichaam

Agustina Bazterrica (1974, Buenos Aires) studeerde kunstgeschiedenis aan de Universidad de Buenos Aires. Ze is een sleutelfiguur in de literaire scene van de stad, en geeft lees- en schrijfworkshops. Bazterrica ontving onder andere de belangrijke Premio Clarín voor haar roman *Cadáver exquisito* (*Schitterend lichaam*, 2020 Atlas Contact). Aan een verfilming wordt gewerkt.

AGUSTINA BAZTERRICA

HET BOEK VAN
DE NACHT

ROMAN

Vertaald uit het Spaans door
Irene van de Mheen

MERIDIAAN
UITGEVERS
2025

De vertaler ontving voor deze vertaling een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Eerste druk, maart 2025

© 2023 Agustina Bazterrica

© 2025 Nederlandse vertaling Irene van de Mheen

Oorspronkelijke titel *Las indignas*

Oorspronkelijke uitgave Alfaguara, Penguin Random House Grupo Editorial, S.A.U.

Deze vertaling is mede tot stand gekomen dankzij Schavelzon Graham Agencia Literaria, schavelzongraham.com

Omslagontwerp Nanja Toebak

Omslagbeeld Luis Ricardo Falero (1851-1896)

Foto van de auteur © Denise Giovanelli

Typografie Wim ten Brinke

Drukkerij Wilco

ISBN 978 94 93305 46 5

NUR 302

www.meridiaanuitgevers.com

 @meridiaanuitgevers

 @meridiaanboeken

 Meridiaan Uitgevers

TDM (Tekst & Data Mining) is uitdrukkelijk niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgeverij.

In dit dorp waren spiegels / noch ramen / we bekeken
onzelf in de muren / vuil van oorsprongloze rampen /
met wortels verstrikt in zwepen.

– Gabriela Clara Pignataro

... en hoorde het donkere land de stemloze dingen
zeggen.

– William Faulkner

Kun je de vorm van het licht vergeten?

– Ximena Santaolalla

Iemand schreeuwt in het donker. Ik hoop dat het Lourdes is.

Ik heb kakkerlakken in haar kussen gestopt en het sloop dichtgenaaid zodat ze er niet gemakkelijk uit kunnen, zodat ze onder haar hoofd wriemelen of over haar gezicht lopen (hopelijk kruipen ze in haar oren en nestelen ze in haar trommelvliesen en voelt ze hoe de nimfen haar hersens aanvreten). Ik heb hier en daar een piepklein stukje opengelaten zodat ze een voor een kunnen ontsnappen, met moeite, zoals ze uit mijn handen ontsnappen als ik ze vang (ze opsluit). Sommige gaan dood. Ze hebben een buigzaam skelet, ze maken zich plat om door smalle spleten te kruipen, ze kunnen meerdere dagen zonder kop overleven, ze kunnen heel lang onder water blijven, ze zijn fascinerend. Ik vind het leuk om met ze te experimenteren. Ik snijd hun voelsprietten af. Hun pootjes. Ik prik spelden in hun lijfje. Ik plet ze onder een glas om hun prachtige primitieve bouw nauwkeurig te bestuderen.

Ik kook ze.

Ik verbrand ze.

Ik maak ze dood.

* * *

Ik schrijf met een kleine, scherpe veer die ik zorgvuldig in de zoom van mijn witte nachthemd bewaar, en met inkt die ik onder de vloer verstop, onder de houten planken. Op deze vellen papier die ik verberg onder een zelfgemaakt korset om ze op hun plaats te houden wanneer het nodig is om ze op mijn huid te dragen, op mijn hart, onder mijn grijze habijt, een habijt dat vroeger werd gedragen door de mannen die hier woonden. We denken dat het priesters, monniken, religieuzen waren. Sobere mannen die voor een middeleeuws leven kozen. Mannen die nu dood zijn en die je volgens sommigen vanuit je ooghoeken kunt zien in het donker. Het gerucht gaat dat toen Hij en moeder-overste hier vanuit de verschroeide gebieden aankwamen, ze geen enkele mobiele telefoon of computer aantreffen.

* * *

Een groepje uitverkorenen betrad de Hemelvaartskapel. Het waren drie Mindere Heiligen die naar het altaar werden geleid. Hun hand lag op de schouder van de dienaar die hen begeleidde. Ze waren prachtig zoals alleen iemand die door God is aangeraakt dat kan zijn. De lucht was doortrokken van een fris, zoet aroma. De geur van mystiek.

Het zonlicht bescheen de gebrandschilderde ramen en de Hemelvaartskapel vulde zich met kleine doorzichtige

juwelen die een vluchtig mozaïek vormden.

Er schoof een wolk voor de zon en de transparante kleuren losten op, maar we zagen heel duidelijk dat bij een van de Mindere Heiligen een straaltje bloed langs haar wang liep, het vormde vlekken op haar witte habijt. We wisten allemaal wie het was geweest die hun ogen voor de ceremonie zo slordig had dichtgemaakt. Mariel. Die miserabele nietsnut van een Mariel die haar handen aan haar grijze habijt afveegde en ons met waterige ogen en een droevig gezicht aankeek. Ik vraag me af hoe Mariel vroeger heette.

Moeder-overste zat in het donker, naast het altaar. Ze tikte nauwelijks merkbaar met haar zwarte laars op het lichte hout van de vloer. Legerlaarzen – zwart net als de broeken die ze draagt – van een strijder, van een soldaat. We konden niet zien of haar zweep naast haar andere voet lag, de voet in het donker. We wisten dat Hij ook bij het altaar stond, achter het houten scherm, de constructie van drie panelen die ons het zicht belemmert. (Alleen de uitverkorenen en Verlichten hebben het voorrecht hem te zien.) Hij sprak. Om een Verlichte te worden, zei hij, moesten we afstand doen van onze herkomst, van de verkeerde god, de valse zoon, de negatieve moeder, van onze triviale gedachten en het nachtelijke vuil dat traag en ongemerkt door onze aderen kruipt.

Ik keek naar de aderen op mijn polsen en legde een vinger op een blauwe lijn.

Loutering.

Hij noemde ons, zoals altijd, onwaardigen, zoals elke keer wanneer we in de Hemelvaartskapel samenkomen, elke drie of negen dagen (we weten nooit precies wanneer we bijeengeroepen worden). Hij sprak nogmaals het woord 'onwaardigen' uit, het weerkaatste tegen de stenen muren alsof zijn krachtige stem zelfs het levenloze in beweging kon brengen.

De Mindere Heiligen zongen de Eerste Lofzang, de oorspronkelijke, een van de belangrijkste, de lofzang waarmee ze hun goddelijke aanraking bevestigen. Wij verstaan niet wat ze zeggen, het is een taal die alleen de uitverkorenen kennen. Hij legde ons nogmaals uit dat het lied vertelt dat onze God ons voor besmetting behoedt, via de Verlichten, en verkondigt dat er 'zonder geloof geen bescherming' is.

Na een theatrale stilte vervolgden de Mindere Heiligen hun gezang. Ik zag witte bloemblaadjes uit hun mond komen, duizenden lelieblaadjes vulden de lucht, lichtten even op en verdwenen. Met hun zuivere stem zijn ze in staat de hoogste noten te halen en te laten vibreren met het licht van de sterren (daarom worden hun ogen dichtgenaaid, zodat ze niet worden afgeleid door het wereldse leven, zodat ze de schitteringen die onze God uitstraalt kunnen vangen). Om hun hals het Heilige Kristal, als symbool en bewijs van hun heiligheid. Het doorschijnende kwarts van de zuiverheid. Ze droegen stralend

witte habijten, zonder een enkel vlekje. We luisterden naar hen in stilte, in vervoering en opgelucht omdat de a-capellazang ons afleidde van de krekels, van hun raspende geluid dat je als een wraakgodin versuft.

De Mindere Heiligen gingen door met het zingen van de Eerste Lofzang tot ze alle drie tegelijk begonnen te bloeden. Mariel onderdrukte een kreet en rukte een pluk haar uit haar hoofd. We staarden haar allemaal aan, onze blik bleef op haar bijna kale schedel rusten. Toen ze bij ons kwam had ze al haar haren nog en bleek ze niet besmet te zijn, vandaar dat ze niet bij de dienaressen werd ingedeeld. We vonden het onbegrijpelijk dat ze zichzelf zo bleef toetakelen. Sommigen van ons verkneukelden zich omdat Mariel een voorbeeldstraf zou krijgen. Anderen deden alsof ze met hun gezicht in hun handen een gebed prevelden, om hun glimlach te verbergen.

De Mindere Heiligen gingen door met zingen, maar wij werden afgeleid door de vraag wie van ons zou worden aangewezen om het bloed van de vloer te dweilen, wie de hele nacht zoet zou zijn met het verzorgen van de Mindere Heiligen en het opnieuw dichtnaaien van hun ogen, en wie Mariel ging straffen. Ik had al heel lang een voorbeeldstraf in gedachten. Ik vouwde mijn handen en bad dat ik de degene zou zijn die een straf mocht opleggen.

Een van de Mindere Heiligen viel flauw en de dienaressen sleepten haar aan haar armen weg, ze brachten haar naar de vertrekken van de uitverkorenen. Moeder-

overste ging voor het altaar staan en gebaarde dat we weg moesten. Hij stond nog steeds achter het scherm, dat dachten we tenminste, want we zien hem nooit weggaan. We weten niet hoe Hij eruitziet. Sommigen zeggen: zo mooi dat zijn aanblik pijn doet, anderen zeggen dat zijn ogen zijn als spiralen die je de diepte in trekken, de ogen van iemand die geestelijk gestoord is. Maar dat zijn allemaal aannames, omdat geen enkele onwaardige hem ooit heeft gezien.

Zwijgend staan we op, we moeten onze woede inhouden en onze razernij verbergen, want we horen niet elke dag de Mindere Heiligen zingen. Ze zijn kwetsbaar en sommige kunnen het gewicht van de heilige woorden (de woorden die ervoor zorgen dat we het contact met onze God niet verliezen) niet aan, ze kunnen de heilige schittering in het donker niet verdragen.

Ik moest de vloer schoonmaken en miste het besluit over de voorbeeldstraf die Mariel kreeg opgelegd. Het schijnt dat ze zich moet uitkleden en dat Lourdes in een bepaald deel van haar lichaam een naald zal steken. Een simpele, stijlvolle straf. Dat zal haar leren. Ik had het leuk gevonden als ik op dat idee was gekomen, maar Lourdes bedenkt altijd de beste straffen. Altijd worden die van haar uitgekozen.

Mijn bijdrage was het bloed van de uitverkorenen wegpoetsen, dat was het offer dat moeder-overste van me vroeg.

De Hemelvaartskapel was in duisternis gehuld, ondanks de kaarsen die ik had aangestoken om de rode vlekken op de vloer te kunnen zien. De vlammen flakkerden en het schijnsel wierp allerlei schaduwen op de stenen, dansende tekeningen in het donker.

Het bloed van de Mindere Heiligen (zoals dat van alle uitverkorenen) is bijzonder zuiver, daarom mogen de dienaressen het niet opdweilen. Ik raakte het zachtjes aan en probeerde de lichtzinnigheid te voelen, de restjes ongepaste gedachten, de verborgen sporen van een geboorteland dat langzaam oploste en de vreugde deel te zijn van onze Heilige Zusterschap. Ik bracht een in bloed gedoopte vinger naar mijn uitgestoken tong en proefde de smaak van gevleugelde insecten en nachtelijk janken. Ik wist dat een van de Mindere Heiligen het niet zou overleven. Daar was ik blij om, want voor uitverkorenen worden de mooiste begrafenisser georganiseerd. Deze keer moet het me lukken om uitverkoren te worden.

Tijdens het schoonmaken kwam er een Zuivere Aura binnen alsof ze zweefde en ging op een bank zitten. Ze zag me niet, daar op mijn knieën op de vloer. Hoewel ik wist dat ze me niet kon horen, hield ik me muisstil en verroerde me niet, omdat ik er nog nooit een van dichtbij had gezien. Ik herkende haar aan de littekens op haar handen en voeten, het doorzichtige kwartskristal dat op haar borst hing (het kwarts van de uitverkorenen) en haar doorschijnende witte gewaad. Haar lange haar viel over haar

nutteloze oren, oren met geperforeerde trommelvliezen. Geen enkel geluid mag hen uit hun concentratie halen. Ze zijn maar met weinig, heb ik me laten vertellen. Ze bewoog haar handen alsof ze iets aanraakte in de lucht.

Zuivere Aura's kunnen goddelijke tekens ontcijferen, verborgen aanwijzingen die Hij ons vervolgens mededeelt in de Hemelvaartskapel. Vandaar de littekens, want het doorgronden van Gods boodschap laat sporen achter (wonden in hun kwetsbare huid, zweren die nooit helen), opdat ze zijn aanwezigheid niet vergeten. Het was alsof de Zuivere Aura een licht uitstraalde dat engelen kon oproepen. Ik kneep mijn ogen halfdicht en zag in het schemerduister de aura die haar kroonde. Het was een volmaakte schittering, een kring van vurige lansen rond haar hoofd, die uit zichzelf sidderden. In vervoering sloot ik mijn ogen en voelde dat ze leefde in een ongerepte tijd waar geen pijn bestond.

Ze begon te declameren. Haar stem klonk als brekend glas. Ik kon de verontrustende, fragmentarische taal niet verstaan. Moeder-overste kwam met dreunende stappen aangesneld en trok haar aan haar arm mee. De uitverkorenen (~~de gemutileerden~~) wonen achter de Hemelvaartskapel, in vertrekken waar wij geen toegang hebben. De enigen die daar naar binnen mogen zijn Hij, moeder-overste en de dienaressen die voor hen zorgen. Iemand had de deur opengelaten waardoor de Zuivere Aura was ontsnapt, maar moeder-overste toonde zich voorko-

mend want je mag een declamerende Zuivere Aura nooit wakker maken. De draad die hen aan onze werkelijkheid verbindt kan breken, waardoor ze vast komen te zitten in de Immateriële Dimensie, een plek voorbij de dampkring. Dat is tot nog toe met twee uitverkorenen gebeurd, we hebben ze nooit meer gezien.

Voor die onoplettendheid zal een of andere dienaar worden gestraft. Moeder-overste zal er wel voor zorgen dat ze het uitgilt.

Moeder-overste keek me woedend aan, maar ik boog mijn hoofd zoals van ons verwacht wordt in haar bijzijn, tegenover haar statuur. Ik wilde die ogen van haar niet zien, ogen die een ijsstorm verbergen.

Ik was klaar met schoonmaken en begaf me naar mijn cel, maar met een omweg langs de zwarte deur met houtsnijwerk. Er was niemand in de gang en ik waagde me dichterbij om het hout aan te raken. Achter de deur bevindt zich het Onderkomen van de Verlichten. Ze wonen niet bij de uitverkorenen, want ze zijn het kostbaarste bezit van de Heilige Zusterschap (~~daarom worden ze niet verminkt zoals de Mindere Heiligen, de Kristallijne Geesten en de Zuivere Aura's~~). Het is een lange gang, ver van de cellen waar wij onwaardigen slapen. De kaarsen die de gang verlichten worden elke nacht door de dienaren ververs. Aan die gang liggen lege cellen en in het midden bevindt zich de deur waar alleen de Verlichten naar binnen mogen.

Ik wist dat ik weinig tijd had en een groot risico nam, toch streefde ik de vleugels van de engel met de ciborie in zijn handen, de leliebladeren, de veren van de nachtegaal. Terwijl ik fantaseerde over de dag dat ik tot Verlichte zou worden gekroond (~~niet tot uitverkorene, ik wil geen uitverkorene zijn~~), de dag dat ik het Heilige Kristal zou krijgen en deze deur zich voor mij zou openen, hoorde ik gekerm dat klonk als miauwen en vervolgens een onderdrukte kreet, een kreet als een brul, een brul als het zachte kreunen van een loerend dier. Ik draaide me om en maakte me uit de voeten.

* * *

Ik kan tegen niemand zeggen dat ik een Zuivere Aura heb gezien. Als ik dat doe, zullen ze me beschuldigen van dingen die ik niet heb gedaan, alleen omdat zij niet het geluk hadden het wonder te aanschouwen en ik het waagde hun over het wonder te vertellen. Moeder-overste zal me naar de Toren van Stilte sturen, in de buurt van de Kloostergang van Loutering. De Toren van Stilte (door ons allemaal gevreesd), opgetrokken uit stenen, gebouwd tegen de muur met kleine raamloze vensters (we denken dat hij als uitkijkpost diende voor de monniken), is rond en heel hoog, zo hoog dat je je hoofd in je nek moet leggen om de bovenkant te zien, en heeft een wenteltrap van achtentachtig ijskoude stenen treden.

Daar zou ik worden achtergelaten, zonder eten of

drinken, moederziel alleen onder de blote hemel, bij het lawaai van de krekels, dat afschuwelijke, onwerkelijke, hypnotiserende geluid. Ver van het Huis van de Heilige Zusterschap.

Vergezeld van botten die glimmen in het donker.

* * *

Ik schrijf in mijn cel zonder ramen, bij de vlam van een kaars die veel te snel opbrandt. Met een mes dat ik uit de keuken heb gepikt maak ik stukje bij beetje de muur kapot, zodat er een kier ontstaat en er lucht en licht binnenkomt.

Deze vellen papier verstop ik tussen de lakens, onder de planken van de vloer. Als ik inkt wil sparen, inkt die nog van de monniken is, prik ik met een naald in mijn vinger en gebruik mijn bloed. Vandaar de donkerdere vlekken, een mineraalachtig rood. Soms maak ik inkt van houtskool of van de planten en bloemen die ik pluk, al is dat gevaarlijk. Zoals het ook gevaarlijk is om dit te schrijven, op dit moment, op deze plek, maar ik doe het toch om te achterhalen wie ik was voordat ik bij het Huis van de Heilige Zusterschap kwam. Wat deed ik? Waar kom ik vandaan en hoe kon ik overleven? Geen idee, er is iets met mijn geheugen waardoor ik me er niets van herinner.

Ik heb veel pagina's verbrand, verboden pagina's die over haar gingen, zij die begraven ligt in de zone van de opstandelingen, de onhandelbaren: Helena.

De mist is uit de richting van de verschroeide aarde komen opzetten, de verwoeste wereld. Hij is koud en heeft de kleverige stevigheid van spinnenwebben, maar lost op tussen onze vingers als we onze hand erin steken. Sommigen kregen allergische reacties, een pijnlijke, jeuken-de huid. Bij één dienaar verkleurde de huid. We hebben haar niet meer gezien.

We krijgen bijna geen adem.

We moeten al dagen het aantal offers vergroten, alle onwaardigen, omdat de uitverkorenen de tekens van onze God hebben geïnterpreteerd en de Verlichten hebben verkondigd dat er 'zonder geloof geen bescherming is'. De Verlichten kunnen rampspoed voorspellen. Ze zijn de enigen die Gods naam kennen. Voor alle anderen is die naam onuitspreekbaar, omdat je eerst de geheime taal moet leren die zich verborgen houdt als een zichzelf verslindende witte slang. De taal spreken is als verscheurd worden, als muziek die uit splinters bestaat, als schorpioenen in je mond.

Bewegen kost ons moeite, maar we volbrengen onze offers om de schade van de mist te beperken. Sommigen kwellen zich door te vasten, anderen kruipen op blote knieën over de grond. Op glasscherven zitten is de kastijding die Lourdes aanbood.

De zon lijkt wel verduisterd. Haar gloed schittert niet, haar stralen geven geen licht en geen warmte. Het lijkt

alsof we in een eeuwigdurende nacht zijn beland.

Zonder geloof geen bescherming.

* * *

De Verlichten hebben gezegd dat we door moeten gaan met boete doen, anders stolt de lucht en sterven we versteend in de mist. We vertrouwen op de Verlichten, omdat ze alle goede eigenschappen van de uitverkorenen bezitten. Ze zijn bringers van licht en daarom hebben ze de ijle stem van een Mindere Heilige, de profetische blik van een Zuivere Aura en het perfecte gehoor van een Kristallijne Geest. Ze bemiddelen tussen ons en de eeuwenoude heiligheid, de verborgen God die altijd heeft bestaan, die eerder bestond dan die door mensen gecreëerde goden.

Moeder-overste schreeuwt door de gangen: 'Zonder geloof geen bescherming.' We hoesten. We spugen wit speeksel uit, we rillen van de kou. De temperatuur is nog verder gedaald. We vrezen voor de gewassen in de moestuin waarmee we de uitverkorenen en de Verlichten voeden.

Nu zit ik onder een deken te schrijven, bij de schamele warmte van een kaars. Ik schrijf met mijn bloed, dat warm is en uitvloeit. Mijn vingers doen pijn van de kou. Onze boetedoening is belangrijk. Onze zelfopoffering draagt bij aan de bescherming van het Huis van de Heilige Zusterschap. Wij zijn jonge vrouwen zonder tekenen

van besmetting, wij vertonen geen vroegtijdige veroudering waar dienaressen mee te kampen hebben, geen vlekken op onze huid, wij hebben al ons haar en al onze tanden nog en geen bulten op onze armen of korsten op onze huid. Een paar onwaardigen hebben aangeboden de etterpuisten van de dienaressen te verzorgen. Ze kunnen hun walging, hun minachting, niet verbergen, ze offeren zich op zonder iets te zeggen.

* * *

We ademden al drie dagen mist in. Sommigen begonnen het effect van de boetedoeningen in twijfel te trekken. Moeder-overste liet ze gillen.

We sliepen in de eetzaal vanwege het lage plafond en de kleine ramen, daardoor blijft de warmte beter bewaard. In het midden van de ruimte hebben de dienaressen een vuur aangelegd zodat we het niet te koud krijgen. Gewoon op de rode tegelvloer. We schoven de tafels, die normaal gesproken tegen elkaar staan, aan de kant en sliepen op de matrassen die we uit onze cellen hadden gehaald.

We laten de dienaressen bij ons slapen, we willen niet dat ze doodvriezen, we hebben ze nodig om ons te bedienen. Geen idee hoe de uitverkorenen en de Verlichten slapen, maar ze zijn onze kostbaarste schat en ik twijfel er niet aan dat er goed voor hen gezorgd wordt.

Ik moest naast Mariel slapen, die glimlachte omdat